BULGARIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME
БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

АСОЦИАЦИЯ НА ПАРКОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПЯЩИ БИОРАЗНООБРАЗИЕТО БИЗНЕСИ

В рамките на проект „Да свържем опазването на природата с устойчивото развитие на селските райони“, финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Юни 2013

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ - КАКВО Е ПББ?	*Стр. 3*
II. ФАКТОРИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПББ	*Стр. 5*
III. КРИТЕРИИ ЗА ДОПУСТИМОСТ ПО ПРОГРМАТА ЗА ПББ	*Стр. 9*
IV. ПРИМЕРИ ЗА ДЕЙНОСТИ В ОБХВАТА НА ПББ И ЕФЕКТ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО ИМ ВЪРХУ БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ	*Стр. 9*
Приложение 1 – *Списък с целеви видове и природни местообитания за ПП Врачански Балкан*	*Стр. 12*
Приложение 2 *- Списък с целеви видове и природни местообитания за ПП Българка*	*Стр. 13*
Приложение 3 *–- Списък с целеви видове и природни местообитания за защитена зона Западна Стара планина и Предбалкан / BG0001040/*	*Стр. 14*
Приложение 4 *–Бланка бизнес план*	*Стр. 18*
Приложение 5 – *Конкретни примери за подпомагащ биоразнобразието бизнес*	*Стр. 18*

I. ВЪВЕДЕНИЕ

За нуждите на настоящото задание, английският термин Pro-biodiversity business (PBB) използван в програмния документ, е преведен на български като *подпомагащ биоразнообразието бизнес (ПББ).*

ПББ - Какво представлява? Как функционира? Какво отличава ПББ от конвенционални бизнеси, зависими от природните ресурси?

Подпомагащият биоразнообразието бизнес е от една страна зависим от биологичното разнообразие, а от друга - допринася за опазването му чрез основната си дейност. Според (Dickson et al, 2007)[1] ПББ се характеризира с:

(1) опазване на биологичното разнообразие чрез дългосрочно устойчиво ползване на биологичните ресурси;

(2) възвращаемост на инвестициите; и

(3) социални ползи произтичащи от използването на биологичните ресурси (напр. работна заетост, разнообразяване поминъка на местните общности, местни марки, локални продукти).

Най-често ПББ са в сферата на следните сектори на икономиката:

- земеделие и животновъдство;
- рибарство/аквакултури;
- горско стопанство;
- туризъм;
- екологични услуги.

Една част от ПББ и особено онези в сферата на горското, рибното и селското стопанство, допринасят за опазване на биоразнообразието в конкретното място, където осъществяват дейността си. Друга част от ПББ /напр. екотуризъм/ имат принос по индиректен начин, т.е. не към биоразнообразието на конкретното място, където е съсредоточена дейността им, а чрез повишаване на обществената ангажираност, на знанията относно биоразнообразието, промяна в навиците от ежедневието, подобряване на определени практики в посока тяхната устойчивост и природосъобразност и др. За повечето ПББ е характерно това, че са локализирани в или около места с висока степен на биологично разнообразие. Например национални и природни паркове, буферни зони на биосферни резервати, в защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000.[2]

Програмата за ПББ е разработена така, че да дава възможност като потенциални бенефициенти да бъдат избрани не само фирми и предприятия, но също така и юридически

[1] Dickson, B. Watkins, D. Foxall, J. (2007) The Working Partnership: SMEs and Biodiversity. Fauna &Flora International, Cambridge, UK
[2] RSPB (2009) Handbook for Developing and Implementing Pro-Biodiversity Projects- an output from the EC Biodiversity Technical Assistance Unit project, Sandy, UK

лица, регистрирани по ЗЮЛНЦ, читалища, настоятелства и други организации, извършващи стопанска дейност, която допринася за опазване и поддържане на биологичното разнообразие в проектния район – ПП Врачански Балкан и ПП Българка и Натура 2000 зона „Западна Стара Планина и Предбалкан - BG0001040“.

Съгласно проектния документ е предвидено в рамките на изпълнение на проекта да бъдат подкрепени 5 ПББ, като те трябва да бъдат финансово устойчиви и да водят до опазване и възстановяване на биологичното разнообразие с дейности, които биха могли да бъдат:

- Предоставяне на еко-туристически услуги свързани с възстановяване на биологичното разнообразие / напр. ботанически градини на открито, центрове за размножаване и наблюдение на редки животни, изграждане на специализирана туристическа инфраструктура в чувствителни територии/;
- Използване на горски ресурси, лечебни растения и недървесни горски продукти.

При разработването на програмата за ПББ са отчетени следните фактори:

- Природни специфики на ПП Врачански Балкан, ПП Българка Българка и Натура 2000 зона „Западна Стара Планина и Предбалкан“ - BG0001040;
- Наличие на консервационно значими видове и хабитати;
- Съществуващи практики по опазване и възстановяване на биологичното разнообразие;
- Програми и проекти заложени в плановете за управление на двата парка;
- Устойчивост, вкл. наличие на бизнес планове, управленски и човешки ресурс, отчетност.

II. ФАКТОРИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПБЗ

1. Природни специфики на ПП Врачански Балкан, ПП Българка и Българка и Натура 2000 зона „Западна Стара Планина и Предбалкан - BG0001040“.

Природен парк Врачански Балкан обхваща по-голямата част от Врачанската планина и масива на Лакатнишките скали. Врачанската планина заема междинно място между Предбалкана и Главната старопланинска верига и се издига южно от гр. Враца и Врачанското поле, с величествени скални склонове. На юг за граница служи дълбоко врязаният пролом на река Искър. За западна граница е приета Дружевската седловина. Планината има направление северозапад – югоизток. Дълга е около 30 км и широка 10-15 км. Нейният тясно обособен масив рязко я отличава от съседните планини. Площта на парка е *28803,9 ха.*

Извиращите от планината реки Лева, Черна и Златица разчленяват планината на три дяла – Беглички (Югозападен), Стрешерски (Северозападен) и Базовски (Източен). Най-обширен е Бегличкият дял с най-висок връх – Бегличка могила (1481,7 м).

По-голямата част от територията на парка е покрита с карбонатни скали от триаски и юрски варовици. Повърхностните карстови форми като валози, вртопи, понори, обрасли в периферията си с огромни букови гори заемат обширни площи. В границите на Природен парк “Врачански Балкан” се намират едни от най-интересните пещери и пропасти – около 500. Пещерите са едни от природните чудеса на света, а уникалната им подземна красота е сътворявана в продължение на милиони години. Една от най-красивите в България – пещерата “Леденика” е обявена за Природна забележителност и туристически обект с международно значение с площ около нея – така наречения Леденишки валог 102.5 ха и се намира на 16 км западно от гр. Враца. Оформена е в малмските варовици на Згориградската антиклинала и е характерна с изключително богати морфоложки форми и образувания.

На територията на Природен парк “Врачански Балкан” са установени над 700 вида висши растения, което представлява близо 1/5 от флората на България, като 56 вида от тях са обявени за редки и защитени от изчезване, а 26 вида са защитени от Закона за защита на природата. Не по-малко интересна е и фауната на парка. Защитени от ЗЗП са 138 вида животни, като от тях 21 вида са вписани в Червената книга на България. Висока природозащитна стойност има безгръбначната фауна и дневните грабливи птици, между които – черен щъркел, египетски лешояд, скален орел, белоопашат мишелов и др. (Източник: http://www.bg-parks.net)

Природен парк Българка заема северните склонове на централната част от Старопланинския масив над градовете Габрово и Трявна. Характеризира се с разнообразен релеф и теренни форми: същинска планина, речни долини, хълмове, седловини, билни заравненост. Централното разположение за България и спецификата на релефа и климата от дълбока древност са привличали вниманието на хората. Историческите данни доказват, че по тези места са минавали важни стратегически пътни артерии за свързване на севера с юга, като билото на Стара планина се е смятало за естествена граница. Това определя и богатото историческо наследство в този район.

Парковата територия обхваща изворите и водосбора на река Янтра и основните притоци в горната им част и е разположен на обща площ от 21772,2 ха, включваща землищата на девет населени места на двете общини Габрово и Трявна. В границите на парка попадат: част от националния парк-музей “Шипка-Бузлуджа”, Архитектурно етнографски комплекс ”Етъра”, защитените местности ”Соколски манастир” и др.

Територията на природния парк обхваща билната част на Шипченска и Тревненска планина. На запад от местностите ”Узана” и ”Осеникова поляна” на изток до защитената местност ”Студен кладенец”, прилежащите северни склонове и част от Предбалкана. Условно се различават пет части: Шипченско-Бузлуджанска част- това е частта с най-висока средна надморска височина, билната част на Тревненска планина с местността ”Извора” (с най-висока част връх Бедек - 1488м), ”Студен кладенец”-“Конарското”, северна част на Шипченска планина и част от Габровския предбалкан и северен скат на Тревненска планина и част от Тревненския предбалкан. Средната надморска височина на природен парк “Българка” е 940 м, а денивелацията - 1120м.

Разнообразните природни дадености, богатото културно-историческо наследство, растително и животинско разнообразие са изключителен притегателен център за туристи от всякакъв вид. Паркът е едно великолепно място за отдих и почивка на хора, които желаят да избягат поне за малко от задъхания ритъм на ежедневието в градския живот. (Източник: http://www.bg-parks.net)

Информация за защитена зона Западна Стара планина и Предбалкан / BG0001040/от националната мрежа НАТУРА 2000: http://natura2000bg.org/natura/zones_info.php?id=220

2. Наличие на консервационно значими видове и хабитати

На базата на експертна преценка на служителите в ДПП Врачански Балкан и ДПП Българка са определени целевите и консервационно значимите видове и местообитания по отношение на ПББ за територията на двата природни парка. Дадени са в Приложение 1 и Приложение 2 – съответно за ПП Врачански Балкан и ПП Българка. За защитена зона Западна Стара планина и Предбалкан / BG0001040/ целевите видове и хабитати са идентифицирани въз основа официалните цели и документи на зоната и са обобщени в Приложение 3.

3. Програми и проекти, заложени в плановете за управление на природните паркове

Изхождайки от сега действащия план за управление (ПУ) на ПП Врачански Балкан /ПП Българка към момента няма разработен и приет ПУ/ като подходящи типове дейности[3] в рамките на ПББ са идентифицирани следните:

- Възстановяване и опазване на застрашени видове и местообитания
- Дейности за поддържане и възстановяване на местообитанията и популациите на уязвими редки и застрашени видове
- Постепенна подмяна на нетипичните иглолистни видове с типични широколистни
- Борба с инвазивните видове – ограничаване на разпространението им, подмяна с характерни за района дървесни и храстови видове
- Възстановяване на естествената растителност след пожари
- Възстановяване и рекултивация на територии засегнати от ерозия
- Съхраняване на природното (и културно) наследство
- Развитие на екологичен туризъм
- Възраждане на характерен поминък за региона /който допринася за опазване и поддържане на биоразнообразието, напр. екстензивни форми на стопанисване, овощни градини и др./
- Подобряване на условията за отдих /и рекреация сред природата /
- Развитие на природозащитното образование на местното население и посетителите на парка
- Целево обучение на собственици и ползватели за работа в защитени територии
- Развитие на информационно-интерпретативната дейност

[3] Изброените дейности от ПУ на ПП Врачански Балкан са посочени като подходящи, като се акцентира върху възможностите които произтичат за опазване и поддържане на биоразнообразието.

- Промяна на условията и качествата на живот в малките населени места и превръщането им в желани места за екотуризъм.

4. Финансова стабилност, управленски и човешки ресурс, отчетност.

Независимо, че водещите критерии за избор на ПББ са свързани с приноса по отношение на биологичното разнообразие – неговото опазване, възстановяване и поддържане – за осигуряването на устойчивост във времето и мултиплициране на опита в други райони, считаме за важни и показателите, касаещи финансовата стабилност на организацията, управленския и човешки ресурс.

Представа за финансовата стабилност на организацията може да се получи от счетоводните документи (напр. отчета за приходи и разходи, счетоводния баланс). Желателно е информацията да обхваща последните 3 години или ако организацията е регистрирана преди по-малко от 3 години – за периода на функциониране.

Представа за капацитета на организацията би могла да се придобие от справка за наличните човешки ресурси /постоянен, временно зает персонал, длъжностни характеристики, автобиографии и др./, както и справка за бизнес историята /ако става въпрос за фирма/ или портфолио с реализирани проекти /когато става въпрос за нестопанска организация/.

Допустимо е да кандидатстват новосъздадени и стартиращи бизнеси и физически лица със свои проекти, при условие, че избраните за финансиране проекти имат висок резултат по критериите за селекция и ще бъде регистрирано юридическо лице преди сключване на договор.

III. КРИТЕРИИ ЗА ДОПУСТИМОСТ НА ПББ

Задължителни условия за допустимост на кандидати за финансиране по програма за подпомагащ биоразнообразието бизнес

1. Кандидатите да са юридически лица (регистрирани по ЗЮЛНЦ, ЗНЧ, Търговски закон, Закона за местното самоуправление и местната администрация или регистрирани земеделски производители), които търсят финансиране за свои стопански дейности в подкрепа на биоразнообразието. Допустимо е да кандидатстват физически лица, при условие, че ще бъде регистрирано юридическо лице преди сключване на договор.
2. Дейността да се осъществява на територията на изброените общини: Берковица, Враца, Габрово, Георги Дамяново, Годеч, Казанлък, Карлово, Трявна, Троян, Своге, Чипровци и Чупрене.
3. Кандидатите да нямат финансови задължения към държавната и местна администрации.
4. В случай, че дейностите се осъществяват в природен парк или защитена зона от Натура 2000, да не се нарушават режимите и мерките, разписани в плана за управление и/или заповедите за обявяване.
5. Допустимите дейности по програмата за ПББ трябва да бъдат финансово устойчиви (да се приложи бизнес план)
6. Допустимите за финансиране дейности са насочени към опазване и възстановяване на биоразнообразието
7. Дейностите, с които кандидатстват съответните организации, трябва да се осъществят в периода 1 септември 2013 г. - 31 януари 2015г.
8. Кандидатите трябва да осигурят съ-финансиране от 40% от стойността на проекта си, което трябва да се предостави с паричен ресурс. /Максималната стойност на един проект не може да бъде повече от 35 000 лв/

IV. ПРИМЕРИ ЗА ДЕЙНОСТИ В ОБХВАТА НА ПББ И ЕФЕКТ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО ИМ ВЪРХУ БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Дейности	**Еко-туризъм** Развитие на туризъм, свързан с наблюдение на дивата природа /wildlife туризъм, бърд уочинг, фотосафари, ботанически туризъм, др./ Близки до природата хотели и къщи за гости/настаняване и обслужване на посетителите; Отдаване под наем на оборудване /колела, екипировка за катерене, др./ Спортни дейности като планинско колоездене, катерене, ориентиране, др.;

	Био ресторанти и кафенета; Обучителни курсове и почивки сред природата; Производство и разпространение на сувенири, рекламни материали, насърчаващи еко-туризма в съответните ПП; Изграждане на площадки за наблюдение на диви животни; Изграждане и поддържане на специализирана посетителска инфраструктура;
Ефект върху биологичното разнообразие	Доходите в сферата на екотуризма зависят силно от качеството на природната среда вкл. биологично разнообразие, чист въздух и вода, запазени ландшафти, близост до защитени територии, други природни дадености. Същевременно въздействието на екотуристическия бизнес върху биоразнообразието зависи до голяма степен от това кой и как предлага и осъществява екотуристическите дейности, включително дали се отчитат специфични периоди /напр. размножителен период, отглеждане на потомство и т.н/. Има две крайности във взаимоотношението екотуризъм – биоразнобразие. От една страна често пъти екотуристическият бизнес само се възползва от биоразнообразието без да инвестира в неговото поддържане или възстановяване. А от друга страна е активното и осъзнато поддържане и възстановяване на местното биоразнообразие от собствениците на земи и мениджърите на екотуристически агенции с ясното съзнание, че техният бизнес зависи от качеството на средата и природните дадености. Също така, чрез насочване на посетителите на определени места е възможно други чувствителни природни територии да бъдат облекчени от туристически натиск и негативен ефект в резултат на силното присъствие на хора.
Дейност/и	**Отговорно/устойчиво стопанисване на горите, вкл:** Идентифициране на ГВКС Горска сертификация Отчитане на компонентите на биоразнообразието при инвентаризацията и планирането на дейности в горите Интегриране на биологичното разнообразие в процеса на управление на горите Оставяне на зони на спокойствие и територии без човешка намеса

	Възстановяване и поддържане на горски местообитания засегнати от пожари, каламитети, ерозия, др. /напр. чрез залесяване с местни видове/
Ефект върху биологичното разнообразие	Устойчиво стопанисване на горите, при опазване, поддържане и възстановяване на горското биоразнообразие.
Дейност/и	**Разсадниково производство** Производство на репродуктивен материал от мести дървесни или храстови видове, редки, ендемични или застрашени растения /в разсадник или чрез създаване на временни разсадници/
Ефект върху биологичното разнообразие	Поддържане на многообразието от местни растителни видове Съхраняване на местните генетичните ресурси
Дейност/и	**Производство и добив на недървесни горски продукти (НДГП)** Разработване и прилагане на планове за управление на НДГП и тяхното устойчиво ползване; Сертифициране на производството и/или добива на НДГП; Ex- situ производство на НДГП
Ефект върху биологичното разнообразие	Поддържане на многообразието от ресурсни видове за НДГП на местно ниво чрез изкуствено подпомагане на популациите на различни видове гъби, горски плодове, лечебни растения Предотвратяване на пре-експлоатацията на тези ресурси Ex- situ местата за производство на НДГП се явяват като генетична банка, в която се съхраняват и опазват различни генотипове.

Приложение 1 – *Списък с целеви видове и природни местообитания за ПП Врачански Балкан*

Целеви видове

1. Келереров центрантус (*Centranthus kellereri)*
2. Велчево плюскавиче (*Silene velcevii*)
3. Люспесто изтравниче(*Asplenium lepidum*)
4. Жълт планинински крем (*Lilium jankae*)
5. Розов божур (*Paeonia mascula*)
6. Обикновен тис (*Taxus baccata*)
7. Казашката хвойна (*Juniperus sabina*)
8. Ковачев зановец (*Chamaecytisus kovacevii*)
9. Лавровo бясно дърво (*Daphne laureola*)
10. Скален орел (*Aquila chrysaetos*)
11. Червен аполон (*Parnassius apollo)*
12. Лешояди
13. Прилепи
14. Троглобионти

Целеви природни местообитания

1. Стари букови гори
2. Пещери
3. Субмедитерански ксероморфни съобщества
4. Варовикови скали и сипеи
5. Еутрофни езера
6. Планински сенокосни ливади

Консервационно значими видове:

1. Лалугер (*Spermophilus citellus*)
2. Планински кеклик (*Alectoris graeca*)

<u>Приложение 2</u> - *Списък с целеви видове и природни местообитания за ПП Българка*

Целеви видове

1. Алпийската розалия (*Rosalia alpina*)
2. **2.** Лицена (*Lycaena dispar)*
3. Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*)
4. Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*)
5. Обикновен тис (*Taxus baccata*)
6. Жълт планинински крем (*Lilium jankae*)
7. Розов божур (Paeonia mascula)
8. Бодливолистен джел (*Ilex aquifolium*)
9. Различни видове орхидеи
10. Различни видове лечебни растения
11. Различни дървесни, храстови и тревисти горскоплодни видове
12. Кафява мечка (*Ursus arctos*)
13. Вълк (*Canis lupus*)
14. Дива коза (*Rupicapra rupicapra*)

Целеви природни местообитания

1. Бук с лавровишня
2. Стари букови гори върху варовик

Консервационно значими видове и хабитати:

1. Германска мирикария (*Myricaria germanica*)
2. Гололистна наумка (*Cynoglossum germanicum*)
3. Малколистен гарвански лук (*Ornithogalum oligophyllum*)
4. Рис (*Lynx lynx*)
5. Алпийски тритон (*Triturus alpestris*)
6. Дневни и нощни грабливи птици
7. Планински сенокосни ливади
8. Низинни сенокосни ливади
9. Съобщества с участие на черна елша

Приложение 3 - *Списък с природни местообитания и видове – предмет на опазване в защитена зона Западна Стара планина и Предбалкан / BG0001040/*

ЦЕЛЕВИ ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

91E0*[4] Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
Alluvial forests with Alnus glutinosa and Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara
Hard oligo-mesotrophic waters with benthic vegetation of Chara spp.

3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion
Water courses of plain to mountain levels with the Ranunculion fluitantis and Callitricho-Batrachion vegetation

4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества
Alpine and Boreal heaths

4070* Храстови съобщества с Pinus mugo
Bushes with Pinus mugo and Rhododendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsuti)

5130 Съобщества на Juniperus communis върху варовик
Juniperus communis formations on heaths or calcareous grasslands

6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi
Rupicolous calcareous or basophilic grasslands of the Alysso-Sedion albi

6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)
Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco-Brometalia)(*important orchid sites)

6230* Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините
Species-rich Nardus grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe)

6240* Субпанонски степни тревни съобщества
Sub-continental steppic grasslands

6410 Ливади с Molinia на карбонатни, торфени или глинести почви (Molinion caeruleae)
Molinia meadows on calcareous, peaty or clavey-silt-laden soils (Molinion caeruleae)

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels

6510 Низинни сенокосни ливади

[4] * - Приоритетно местообитание или вид от Директива 92/43/ЕЕС

Lowland hay meadows (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

6520 Планински сенокосни ливади
Mountain hay meadows

7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища
Transition mires and quaking bogs

7220* Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion)
Petrifying springs with tufa formation (Cratoneurion)

8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс
Siliceous scree of the montane to snow levels (Androsacetalia alpinae and Galeopsietalia ladani)

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове
Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation

8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове
Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation

8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii
Siliceous rock with pioneer vegetation of the Sedo-Scleranthion or of the Sedo albi-Veronicion dillenii

8310 Неблагоустроени пещери
Caves not open to the public

9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum
Luzulo-Fagetum beech forests

9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum
Asperulo-Fagetum beech forests

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)
Medio-European limestone beech forests of the Cephalanthero-Fagion

9170 Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum
Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests

9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове
Tilio-Acerion forest of slopes, screes and ravines

9260 Гори от Castanea sativa
Castanea sativa woods

9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)
Acidophilous Picea forests of the montane to alpine levels (Vaccinio-Piceetea)

9530* Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор
(Sub-)Mediterranean pine forest with endemic black pines

40A0* Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества

Subcontinental peri-Pannonic scrub

62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества
Oro-Moesian acidophilous grasslands

91BA Мизийски гори от обикновена ела
Moesian silver fir forests

91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори
Rhodopide and Balkan range Scots pine forests

91G0* Панонски гори с Quercus petraea и Carpinus betulus
Pannonic woods with Quercus petraea and Carpinus betulus

91H0* Панонски гори с Quercus pubescens
Pannonian woods with Quercus pubescens

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори
Pannonian-Balkanic turkey oak-sessile oak forests

91W0 Мизийски букови гори
Moesian beech forests

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа
Moesian silver lime woods

ЦЕЛЕВИ ВИДОВЕ:

Бозайници*:*

Широкоух прилеп - *Barbastella barbastellus*
*Европейски вълк – *Canis lupus*
Видра - *Lutra lutra*
Рис - *Lynx lynx*
Добруджански (среден) хомяк - *Mesocricetus newtoni*
Дългокрил прилеп - *Miniopterus schreibersi*
Дългоух нощник - *Myotis bechsteini*
Остроух нощник - *Myotis blythii*
Дългопръст нощник - *Myotis capaccinii*
Трицветен нощник - *Myotis emarginatus*
Голям нощник - *Myotis myotis*
Средиземноморски подковонос - *Rhinolophus blasii*
Южен подковонос - *Rhinolophus euryale*
Голям подковонос - *Rhinolophus ferrumequinum*
Малък подковонос - *Rhinolophus hipposideros*
Подковонос на Мехели - *Rhinolophus mehelyi*
Лалугер-*Spermophilus citellus*
*Кафява мечка - *Ursus arctos*
Пъстър пор - *Vormela peregusna*

Земноводни и влечуги

Жълтокоремна бумка -*Bombina variegate*
Обикновена блатна костенурка -*Emys orbicularis*
Шипобедрена костенурка - *Testudo graeca*

Шипоопашата костенурка - *Testudo hermanni*
Голям гребенест тритон - *Triturus karelinii*

Риби

Черна (балканска) мряна - *Barbus meridionalis*
Обикновен щипок - *Cobitis taenia*
Главоч - *Cottus gobio*
Балканска кротушка -*Gobio kessleri*
Балканска кротушка - *Gobio uranoscopus*
Европейска горчивка -*Rhodeus sericeus amarus*
Балкански щипок - *Sabanejewia aurata*

Безгръбначни*:*

*Ручеен рак - *Austropotamobius torrentium*
Бисерна мида- *Unio crassus*
Обикновен паракалоптенус - *Paracaloptenus caloptenoides*
Одонтоподизма - *Odontopodisma rubripes*
Торбогнездница - *Eriogaster catax*
**Callimorpha quadripunctaria*
Gortyna borelii lunata
Лицена - *Lycaena dispar*
Полиоматус - *Polyommatus eroides*
Карабус- *Carabus variolosus*
Обикновен сечко - *Cerambyx cerdo*
Бръмбар рогач - *Lucanus cervus*
Буков сечко - *Morimus funereus*
*Осмодерма - *Osmoderma eremita*
Рисодес - *Rhysodes sulcatus*
*Алпийска розалиа - *Rosalia alpina*
Ивичест теодоксус - *Theodoxus transversalis*
Кордулегастер - *Cordulegaster heros*

Растения

Червено усойниче - *Echium russicum*
Обикновена пърчовка- *Himantoglossum caprinum*
Карпатска тоция - *Tozzia carpathica*
Dicranum viride
Buxbaumia viridis

Приложение 4 – Бланка за бизнес план

Приложение 5 **– КОНКРЕТНИ ПРИМЕРИ ЗА ПОДПОМАГАЩ БИОРАЗНОБРАЗИЕТО БИЗНЕС**

Хостел „Almaa Sintra“: Пример за близък до природата хостел в Португалия

Този хостел е разположен в сърцето на планинската верига Синтра в Португалия, която е обявена от ЮНЕСКО за част от световното културно наследство. Хостелът разполага с 35 декара градини. Управлява се в съответствие със зелени и етични принципи, защитаващи околната среда и интегриращи социални ценности. За да се редуцира още повече въздействието върху биологичното разнообразие, е осъществен анализ, на базата на който са заложени няколко цели. Основен акцент е поставен върху повишаване на информираността на гостите на хостела относно биоразнообразието и природата.

Осъществени са и първите стъпки към постигане на целите, а именно:

1. Подобряване комуникацията и обучението относно околната среда;

2. Познаване, мониторинг и показване на наличното в градините на хостела биологично разнообразие;

3. Разработване на услуги, свързани с природата и биологичното разнообразие;

4. Подобряване управлението на водите, органичните отпадъци, енергията и въглеродните емисии.

Осъществени са следните конкретни дейности:

Изготвена е политика за обществените поръчки. Доставчиците се избрат при зачитане на екологични и социални съображения. Продуктите са закупуват на местния пазар и се предпочитат такива с местен произход. Мебелите и интериора са изработени от рециклирани материали. Използват се сертифицирани продукти. Хостела е сертифициран по системата Five Leafs. Боклука се рециклира. Органичните отпадъци се компостират. Енергията, която се използва е 100% възобновяема. Информират се гостите на хостела относно околната среда и биоразнообразието. В партньорството си с НПО Quercus е разработена и се предлага услугата "Nature Sketching Tour" - обиколка и скициране на природата. Инвентаризирано е биологичното разнообразие в градината на хостела. Въведени са добри практики за градинарство и органично производство в градините на хостела. Поддържането на градината

се прави по благоприятен за биоразнообразието начин чрез компостиране на отпадъците и без използване не пестициди. Поставят се кътове, подходящи за различни видове насекоми, т.нар ***„хотели за насекоми“***. „Хотелите за насекоми“ представляват различни съоръжения от естествени материали направени от човека. Те са разнообразни по своята форма и размери, в зависимост от конкретното предназначение или видовете насекоми за които са предназначени. Повечето се състоят от няколко части, които предоставят места за гнездене на насекомите - особено през зимата - предлагат подслон или убежище за различни видове насекоми.

Различни видове хотели за насекоми

Източник на информация:

http://www.business-biodiversity.eu/

http://www.almaasintrahostel.com/

Semillas Silvestres SL /Кордоба, Испания/ – производство и търговия със семена от местни растителни видове

Semillas Silvestres SL е фирма с повече от двадесетгодишен опит в производството на местни за Иберийския полуостров семена. Специализирана е в събиране на семена от диви популации на местни видове, както и предоставяне на консултации по разработването на зърнени смески за рекултивация, еко-градинарство, озеленяване и възстановяване на биологичното разнообразие. В допълнение към предлагането на семена от местни растителни видове за професионалисти и любители, фирмата предлага на своите клиенти и други услуги, насочени към решаване на проблемите, които възникват преди, по време или след засаждане на семената. Предлаганите от фирмата семена и смески от семена включват разнообразие от местни видове, характерни за крайбрежието, речните брегове, скални комплекси, ливади, семена от медоносни и лечебни растения, както и от видове, предпочитани от пеперуди.

Semillas Silvestres SL е показателен пример за успешна икономическа дейност, зависеща от природните ресурси, но и подпомагаща поддържането им. По-голяма част от продукцията на фирмата се продава на ежегодния фестивал във Валенсия, както и чрез каталог, който се подготвя в началото на всяка година. Около 80% от продажбите са за Испания, а останалите – за съседните държави Португалия, Италия и Франция. Повечето клиенти купуват семена за нуждите на възстановителни дейности /15% възстановяване в горски територии, 50 % в други ландшафти, често пъти след осъществени инфраструктурни дейности, 15% - за разсадници и останалото – за нуждите на озеленяването./ Собственикът на фирмата вижда ролята на управлявания от него бизнес като свързващо звено между популациите на редки видове и тяхното култивиране, което създава възможност за повторното им въвеждане в природата или подпомагане на популациите на видове, които са изложени на риск.

Скари с посадъчен материал от Pinus Pinea и Pistacea terebinthus произведени за контрол на качеството на семената, произведени през 2012 г.

Пакетирани семена от различни растителни видове.

Източник на информация:

https://www.facebook.com/semillassilvestres

http://www.semillassilvestres.com/

Отговорно стопанисване на горите и принос за биологичното разнообразие в тях – горска сертификация по системата FSC

Отговорното управление на горите има за цел да гарантира, че горскостопанските дейности не увреждат горите до степен, която би застрашила способността им да предоставят продукти и услуги, в т. ч. дървесина, опазване на почвите от ерозия, опазване на биологичното разнообразие и т.н. За да се счита за устойчиво стопанисването на горите, то трябва да осигурява баланс между нуждите на различните ползватели на гората, така че разходите и ползите да се споделят справедливо. От гледна точка на биоразнообразието ключов елемент на устойчивото стопанисване на горите е идентифицирането на горите с висока консервационна стойност /ГВКС/ и управлението им съобразно стриктни правила. Един от начините за постигане на отговорно стопанисване на горите е прилагането на горска сертификация – съответно съобразяване на управлението на горите с принципите и критериите на съответната сертификационна система. Например управлението на гората по международната системата FSC, считана за една от най-надеждните, се сертифицира съгласно 10 принципа и 56 критерия. За да бъде сертифицирано управлението на дадена гора по FSC, е необходимо да съответства на всички изисквания на стандарта. Сертифицирането се осъществява от независими сертифициращи органи. Сертификата се издава след извършване на основен одит и е валиден в продължение на 5 години. Ежегодно се прави проверка и в случай на големи отклонения от нормите сертификата бива отнет.

FSC - знакът на отговорното горско стопанство

В България 7 % от горската територия е сертифицирана по системата FSC. Почти всички от тези горски територии са собственост на държавата, съответно стопанисването на горите се осъществява от държавни горски и ловни стопанства. Частта на сертифицираните недържавни гори на територията на България е изключително малка. Може да се твърди, че за момента няма особен интерес от страна на недържавните горовладелци за сертифициране на горите им. Сред малкото недържавни гори сертифицирани по FSC системата в България могат да се посочат: Дунавагро ЕООД - 200 ха плантация от бяла акация, създадена върху бивша

земеделска земя и Горска Кооперация Борика – 200 ха гори в Родопите, чийто сертификат бе отнет поради неспазване на изискванията на FSC.

Когато се коментират ползите за биоразнообразието – косвени и преки – произтичащи от сертифицирането на горите, могат да бъдат споменати следните:

- Минимизиране на повредите върху почвата по време на дърводобивните дейности в горите, чрез използване на щадящи технологии;
- Прилаганите лесовъдски системи са в съответствие с горско-екологичните принципи, насърчават естественото възобновяване и използването на видове с местен произход;
- Осъществяване на оценка на въздействие върху околната среда преди стартиране на горскостопанските дейности;
- Инвентаризация на редките и застрашени видове и хабитати на съответната територия;
- Идентифициране на ГВКС върху сертифицираната територия и прилагане на съответни мерки за поддържане и опазване на консервационните стойности;
- Осъществяване на мониторинг по отношение на биоразнообразието и ГВКС, почвите и водите;
- Оставяне на горски територии като гори във фаза на старост, без стопанска дейност в тях;
- Поддържане на гранични горски хабитати отчитайки значението им за биологичното разнооразие;
- Поддържане на буферни зони по протежение на водните течения, както и около откритите ландшафти;
- Запазване на биотопни дървета /дървета с хралупи, гнезда и т.н/, както и оставяне на мъртва дървесина под формата на стояща и паднала маса в горите;
- Опазване на редки и застрашени видове и /или хабитати на територията на сертифицираните гори чрез прилагане на специфични мерки за опазването им;
- Отчитане на екологичните функции в горите и прилагане на мерки за тхното поддържане;
- Превенция и контрол на незаконния дърводобив и бракониерството в горите, както и ранно установяване на пожари, нападения от вредители и каламитети имащи въздействие върху здравословното състояние на горите чрес осъществяване на редовни теренни проверки;
- Използването на опасни пестициди и химически вещества е забранено, а използването на торове – ограничено;
- Генетично модифицирани организми, както и екзотични видове не се използват в сертифицираните гори;
- В сертифицираните гори не се извършва превръщане на естествени горски територии.

По отношение на бизнеса, ползите от сертифицирането на гори се изразяват както във възможност за по-висока цена на продукцията – сертифицираната дървесина и продукти от сертифицирани гори са с по-високи цени от несертифицираните, така и в достъп до нови и разширяване на съществуващите пазари. Предимство е и високата жезненост на бизнеса и устойчивост в дългосрочен аспект.

Източник на информация :
www.fsc.org

Център за размножаване и рехабилитация на сухоземни костенурки – с.Баня, България

Центърът за костенурки се управлява и стопанисва от Фондация «Геа Челониа» като специализиран ex-situ и спасителен център. Създаден е през 2002г. Намира се в с. Баня, в източната част на Еминска планина - в район естествено населяван и от двата вида сухоземни костенурки срещащи се в България. Центърът е специализиран в дейности по опазване на сухоземните костенурки в България. Основните му цели включват изследвания върху биологията и екологията на двата вида, възстановяване и стабилизиране на популациите на територията на Източна Стара Планина, чрез реализация на програма за реинтродукция на млади и конфискувани костенурки, спасяване и лечение на болни животни, популяризиране на проблематиката, свързана с опазването на сухоземните костенурки и техните местообитания. Излюпените и отгледани в центъра костенурки се освобождават отново в природата. Основните дейности на центъра, свързани с развитието на екотуризма, се изразяват в извършване на научни изследвания, осъществяване на мониторинг на популацията на сухоземни костенурки в Източна Стара планина, поддържане на база данни, консервационни мерки, разработване на учебни програми и провеждане на обучения, зелени училища и лагери, в т. ч. херпетологични турове по българското Черноморско крайбрежие, зелено училище, провеждане на стажове за млади херпетолози. Специално внимание се отделя на защитния статус и проблемите, които имат костенурките в страната и по света и мерките които се предприемат за спасяването им.

Източник на информация: http://www.geachelonia.org/index.php

Частна фирма управлява природен парк в Словения

Частната фирма SOLINE Pridelava soli d.o.o. отговаря за управлението на защитена територия – Природен Парк Sečovlje Salina /650 ха/, включително опазване и поддържане на биологичното разнообразие, поддържане на инфраструктурата и производство на сол по традиционна технология и развитие на устойчив туризъм. За целта фирмата е подписала концесионен договор за 20 годишен период със Словенското Правителство. Производството на сол е сертифицирано и представлява основна дейност за фирмата.

Независимо, че защитената територия се стопанисва от частна фирма, ползите за обществото и природата са значителни. От друга страна, поради местоположението на природния парк – в близост до пътя свързващ Италия, Словения, Хърватска – мястото е посещавано от много туристи. Предлагат се различни платени туристически услуги за посетителите. Опазването и

възстановяването на солниците и свързаните с тях природни местообитания се осъществява от частната фирма. Изграден е и се поддържа музей на солта, в околностите на който се произвежда сол по метод, прилаган още от 14 в.

Мониторингът е една от дейностите, за които отговаря частната фирма. Благодарение на стопанската си дейност - производство на сол- фирмата може да си позволи да поддържа висококвалифициран екип от специалисти по управление на ЗТ.

Производството на сол се осъществява по традиционна за района технология.

Солниците на Sečovlje са включени в списъка на Рамсарската Конвенция с влажни зони от международно значение. Зонирането на природния парк определя три зони с различна степен на защита.

В зона 1 са включени територии с най- стриктна защита а биоразнообразието и без каквата и да било икономическа дейност.

Зона 2 обхваща територии, в които се осъществява производство на сол по традиционния начин, като други дейности са позволени единствено, ако не застрашават тази дейност.

В зона 3 са позволени дейности, които не застрашават природните и културни стойности на територията.

Източник на информация: http://www.soline.si

Ферма, управлявана от НПО в делтата на река Ебро продава ориз и спасява птици

Делтата на река Ебро е една от най-значимите влажни зони в Европа /около 33 000 хектара/. Обявена е за природен парк, защитена зона за опазване на птиците /SPA/ и Рамсарско място. Има жизненоважно значение за мигриращите птици. По-голямата част от делтата е заета от оризища, макар че все още са запазени и крайбрежни лагуни, блата, извори, дюни и заливни гори. Проблемите, пред които е изправен района произтичат от противоречието между икономическите дейности и опазване на природните ресурси, най-силно изразени чрез въздействието на селското стопанство (еутрофикация, използването на пестициди и промени в местния хидрологичен режим) върху състоянието на лагуните и блатата. Отглеждането на ориз играе важна роля в екологията и икономиката на повечето влажни зони и повечето от орнитологичните проучвания на оризовите полета разглеждат тяхната роля като събирателни места за множество видове птици. Испанското орнитологично дружество (SEO / BirdLife) създава и стопанисва ферма в делтата на река Ебро, която е важно място за различни представители на орнитофауната, вкл. чапли, кокилобегачи, фламинго и др. Фермата е сертифицирана като органична и се управлява, както за производството на храни (бял и кафяв ориз), така и за запазване на дивата природа и за насърчаване на образованието и изследователската дейност. Въпреки че разходите за производство на органичен ориз се оценяват на 20 на сто повече, в сравнение с конвенционалното производство, органичния ориз се продава на двойно по-висока цена. Освен това, почти цялото произведено количество органичен ориз от фермата се продава в Англия и инициативата се оказва печеливша, както от екологична, така и от икономическа гледна точка.

Източник на информацията: http://www.businessandbiodiversity.org/

Френската компания Perrier с грижа за ресурса, който ползва

Френската компания за производство на бутилирана вода Perrier има за цел да запази естествените условия в почвата и подпочвения слой, за да гарантира поддържането на качеството на изворите си. Компанията е насадила и поддържа около 1235 акра гори, които опазват средата около изворите и представляват естествен филтър за водите. В допълнение,

компанията Perrier е въвела насоки за земеделското ползване на прилежащите територии и фермерите и производителите от съседните територии вече могат да етикетират своята продукция като органична. Всички екологични мерки се сертифицират от трета страна, отговорна за постоянно наблюдение за спазването на насоките. Компанията е въвела и научна програма за мониторинг и консултации на земеделски производители, като по този начин насоките се допълват с най-новите научни данни и най-добри практики.

Източник на информацията:

http://www.businessandbiodiversity.org/

http://www.perrier.com/

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ И ЛИТЕРАТУРА

Интернет сайтове и портали:

http://www.business-biodiversity.eu/

http://www.businessandbiodiversity.org

http://www.semillassilvestres.com/

https://www.facebook.com/semillassilvestres

http://smeforbiodiversity-steppes.com

http://www.almaasintrahostel.com/

http://www.geachelonia.org/index.php

http://www.fsc.org

http://www.wwf.bg

http://www.ecnc.org/projects/business-and-biodiversity/developing-pro-biodiversity-business-opportunities

http://www.tess-project.eu/

http://www.perrier.com/

http://www.soline.si

http://www.bg-parks.net

Публикации:

Bishop, J., Kapila, S., Hicks, F., Mitchell, P. and Vorhies, F. 2008. Building Biodiversity Business. Shell International Limited and the International Union for Conservation of Nature: London, UK, and Gland, Switzerland. 164 pp.

Creating green deals: a pratical guide “Helping the business sector to set up partnerships for businessand biodiversity”, ECNC, 2010;

CSR International Forum; Nature Capital – Future of Business, 2/2012;

Dickson, B., Watkins, D. & Foxall, J. (2007) *The Working Partnership: SMEs and Biodiversity.* Fauna & Flora International, Cambridge, UK

Lessons learned from building biodiversity business for conservation. Gland,Switzerland: IUCN. 30pp.

RSPB (2009) Handbook for Developing and Implementing Pro-Biodiversity Projects- an output from the EC Biodiversity Technical Assistance Unit project, Sandy, UK;

Sustainable Tourism in Enterprises, Parks and Protected Areas; by Europark Federtaion

Устойчив и отговорен туризъм: Добри практики от Франция и България; Одисея-Ин 2010г